

IV

(Zawiadomienia)

ZAWIADOMIENIA INSTYTUCJI I ORGANÓW UNII EUROPEJSKIEJ

RADA

Konkluzje Rady i przedstawicieli rządów państw członkowskich zebranych w Radzie w sprawie przyszłych priorytetów ściślejszej europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego (VET)

(2009/C 18/04)

RADA UNII EUROPEJSKIEJ I PRZEDSTAWICIELE RZĄDÓW PAŃSTW CZŁONKOWSKICH ZEBRANI W RADZIE,

ŚWIADOMI, że

1. W dniu 12 listopada 2002 r. Rada zatwierdziła rezolucję w sprawie promowania ściślejszej europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego ⁽¹⁾. Rezolucja ta posłużyła następnie za podstawę deklaracji, którą ministrowie odpowiedzialni za kształcenie i szkolenie zawodowe w państwach członkowskich UE, krajach EFTA/EOG i krajach kandydujących, Komisja oraz europejscy partnerzy społeczni przyjęli na posiedzeniu w Kopenhadze w dniach 29–30 listopada 2002 r. jako strategię poprawy wyników, jakości i atrakcyjności kształcenia i szkolenia zawodowego (zwaną powszechnie „procesem kopenhaskim”).
2. Podczas pierwszego przeglądu, któremu w dniu 14 grudnia 2004 r. w Maastricht poddano proces kopenhaski ⁽²⁾, odnotowano przede wszystkim postępy w opracowywaniu szeregu wspólnych narzędzi i zasad; ściśle powiązano także ten proces ze strategią lizbońską i z programem prac „Edukacja i szkolenie”. Podczas drugiego przeglądu, który przeprowadzono w Helsinkach w dniu 5 grudnia 2006 r. ⁽³⁾, podkreślono, że należy utrzymać tempo działań i dopilnować ciągłości we wdrażaniu przyjętych zasad i instrumentów.
3. W zaleceniu Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie ⁽⁴⁾ doradzono państwom członkowskim, by w ramach krajowych strategii uczenia się przez całe życie zadbały o umożliwienie wszystkim nabywania kompetencji kluczowych, a tym samym dały wszystkim młodym ludziom szansę rozwinięcia tych kompetencji do poziomu, który wystarczy do dalszej nauki i życia zawodowego.

4. W konkluzjach Rady z dnia 25 maja 2007 r. w sprawie spójnych ram wskaźników i poziomów odniesienia na potrzeby monitorowania postępów w realizacji celów lizbońskich w dziedzinie kształcenia i szkolenia ⁽⁵⁾ potwierdzono, że należy w dalszym ciągu poprawiać jakość danych uzyskiwanych w ramach europejskiego systemu statystycznego.
5. W rezolucji Rady z dnia 15 listopada 2007 r. w sprawie nowych umiejętności w nowych miejscach pracy ⁽⁶⁾ zwrócono uwagę, że pilnie potrzeba prognoz co do tego, jakie umiejętności będą w przyszłości niezbędne w nowych miejscach pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy, ponieważ pozwoli to wyjść naprzeciw tym potrzebom za pomocą działań, które dostosują wiedzę, umiejętności i kompetencje do potrzeb gospodarki i zapobiegą potencjalnym niedoborom.
6. We wspólnym sprawozdaniu Rady i Komisji z 2008 roku z postępów w realizacji programu prac „Edukacja i szkolenie 2010” ⁽⁷⁾ podkreślono, że potrzeba dalszych prac, by poprawić jakość i zwiększyć atrakcyjność kształcenia i szkolenia zawodowego, oraz że należy podjąć prace nad uaktualnieniem strategicznych ram europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia.
7. Na posiedzeniu w dniach 13–14 marca 2008 r. ⁽⁸⁾ Rada Europejska określiła priorytety na lata 2008–2010 i położyła nacisk na fakt, że „inwestowanie w lepszym skutkiem większych środków w kapitał ludzki i kreatywność na wszystkich etapach życia człowieka to podstawowe warunki sukcesu Europy w zglobalizowanym świecie”. Mając na uwadze coraz większe niedobory wykwalifikowanej kadry w niektórych sektorach,

⁽¹⁾ Dz.U. C 13 z 18.1.2003, s. 2.⁽²⁾ Dokument Rady 9599/04.⁽³⁾ Dz.U. C 298 z 8.12.2006.⁽⁴⁾ Dz.U. L 394 z 30.12.2006, s. 10.⁽⁵⁾ Dz.U. C 311 z 21.12.2007, s. 13.⁽⁶⁾ Dz.U. C 290 z 4.12.2007, s. 1.⁽⁷⁾ Dokument Rady 5723/08⁽⁸⁾ Dokument Rady 7652/08, pkt 13, s. 9.

Rada zwróciła się do Komisji o kompleksową ocenę przyszłego zapotrzebowania na wykwalifikowaną kadrę w Europie do roku 2020 i o uwzględnienie w tej ocenie skutków zmian technologicznych i starzenia się społeczeństwa.

8. Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie⁽¹⁾ promuje mobilność i uczenie się przez całe życie, ponieważ ułatwia uznawanie efektów uczenia się uzyskanych w innych systemach szkoleniowych i w innych państwach.
9. W konkluzjach Rady z dnia 22 maja 2008 r. w sprawie promowania kreatywności i innowacji przez kształcenie i szkolenie⁽²⁾ zalecono, by na wszystkich poziomach kształcenia i szkolenia dążyć do większej synergii między wiedzą i umiejętnościami z jednej strony a kreatywnością i innowacyjnością z drugiej strony. Dodatkowo starania państw członkowskich służące promowaniu kreatywności w ramach uczenia się przez całe życie ma wesprzeć wniosek dotyczący decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ogłoszenia roku 2009 Europejskim Rokiem Kreatywności i Innowacji⁽³⁾ — założono w nim, że kreatywność stymuluje innowacyjność i jest kluczowa dla rozwoju kompetencji osobistych, zawodowych, społecznych i przedsiębiorczych.
10. W konkluzjach Rady z dnia 22 maja 2008 r. w sprawie uczenia się dorosłych⁽⁴⁾ uznano, że kształcenie dorosłych może być decydujące dla realizacji celów strategii lizbońskiej, a mianowicie może pomóc pracownikom przystosować się do nowych technologii oraz może pomóc odpowiedzieć na specyficzne potrzeby migrantów i pracowników w starszym wieku.

PODKREŚLAJĄ, że

1. Kształcenie i szkolenie zawodowe jest istotnym elementem procesu uczenia się przez całe życie, obejmuje wszystkie stosowne poziomy kwalifikacji i powinno być ściśle powiązane z kształceniem ogólnym i ze szkolnictwem wyższym. Kształcenie i szkolenie zawodowe, jako zasadniczy element polityki zatrudnienia i polityki społecznej, nie tylko zwiększa konkurencyjność, stymuluje wydajność przedsiębiorstw i zachęca do innowacji w kontekście gospodarki globalnej, lecz także sprzyja równości, spójności, rozwojowi osobistemu i aktywności obywatelskiej.
2. Aby pozwolić obywatelom przez całe życie w elastyczny sposób dostosowywać ścieżkę kariery do własnych potrzeb, należy zatroszczyć się o ściślejsze powiązania między wszystkimi formami i kontekstami kształcenia.
3. Szczególnie istotne dla kształcenia i szkolenia zawodowego jest doskonalenie kreatywności i innowacyjności. W tym celu należy aktywnie promować nabywanie kompetencji kluczowych na użytek uczenia się przez całe życie.

⁽¹⁾ Dz.U. C 111 z 6.5.2008, s. 2.

⁽²⁾ Dz.U. C 141 z 7.6.2008, s. 17.

⁽³⁾ Dokument Rady 8935/08.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 140 z 6.6.2008, s. 10.

4. Aby zaspokoić potrzeby rynku pracy, należy propagować systemy dualne — łączące kształcenie w instytucjach edukacyjnych i w miejscu pracy — oraz rozwijać szkolenia dla dorosłych w przedsiębiorstwach i w szkołach wyższych.
5. Aby polityka w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego odpowiadała potrzebom pojedynczych osób, społeczeństwa i gospodarki, należy prognozować przyszłe zapotrzebowanie na wykwalifikowaną kadrę oraz braki i niedobory w tym zakresie, a ponadto rozpoznawać — na szczeblu europejskim i krajowym — nowe i przyszłe wymogi zawodowe.
6. Informacja i poradnictwo powinny tworzyć spójny system, który pozwoli obywatelom Europy kierować ścieżkami swojej edukacji i kariery oraz dostosowywać się w ciągu całego życia do zachodzących w nich zmian.
7. Aby sprostać zapotrzebowaniu na wysokie kwalifikacje, należy zwiększyć rolę szkolnictwa wyższego w kształceniu i szkoleniu zawodowym oraz w poprawie integracji zawodowej.
8. Aby można było promować międzysystemową i transgraniczną mobilność pracowników, osób uczących się i kadr szkoleniowych, należy wdrożyć wspólne europejskie narzędzia, które zapewnią przejrzystość kwalifikacji i pomogą w ich uznawaniu, takie jak Europass, europejskie ramy kwalifikacji (EQF), europejski system transferu i akumulacji punktów (ECTS) oraz przyszły europejski system transferu i akumulacji punktów w kształceniu i szkoleniu zawodowym (ECVET).
9. Wdrożenie wspólnych europejskich narzędzi oznacza, że trzeba będzie stosować mechanizmy zapewniania jakości i wprowadzić w życie przyszłe europejskie ramy odniesienia na rzecz zapewniania jakości w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego (EQARF), ponieważ od tego w zasadniczym stopniu zależy, czy propagując unowocześnianie systemów kształcenia i szkolenia, uda się zbudować wzajemne zaufanie.

UZNAJĄ, że

Proces kopenhaski wyznaczył ambitne priorytety do realizacji zarówno na szczeblu europejskim, jak i na szczeblu krajowym. Doprowadził do znacznych zmian w polityce poszczególnych państw i do stworzenia ważnych narzędzi służących przejrzystości i uznawaniu wiedzy, umiejętności i kompetencji, a także jakości systemów.

Na szczeblu europejskim unowocześnione metody pracy zwiększyły wiedzę zainteresowanych podmiotów i zachęciły je do korzystania z dostępnych narzędzi.

Jednym ze szczególnie ważnych czynników wspierających i ułatwiających ustanawianie krajowych systemów i ram kwalifikacji opartych na efektach uczenia się, a tym samym unowocześniających i podnoszących status kształcenia i szkolenia zawodowego są europejskie ramy kwalifikacji (EQF).

Ponadto proces kopenhaski przyczynił się do zwiększenia roli kształcenia i szkolenia zawodowego we wdrażaniu strategii lizbońskiej w trzech obszarach: konkurencyjności, zatrudnienia i spójności społecznej. Dlatego musi on uwzględniać priorytety przyszłych strategicznych ram współpracy europejskiej w dziedzinie kształcenia i szkolenia, w które w pełni się wpisuje.

Kształcenie i szkolenie zawodowe powinno przy tym zachować swoją specyfikę. To wspólne zadanie, które na wszystkich etapach procesu ściśle łączy państwa członkowskie, partnerów społecznych i organizacje sektorowe, co jest niezbędnym warunkiem jakości i skuteczności kształcenia i szkolenia zawodowego.

ZAZNACZAJĄ, że

1. Należy przyjąć podejście, które pozwoli wdrożyć wspomniane narzędzia w sposób spójny i komplementarny.
2. Aby ułatwić obywatelom i innym zainteresowanym podmiotom stosowanie wspólnych narzędzi, należy zapewnić szczegółowe informacje na ich temat.
3. Środki nakreślone w niniejszych konkluzjach są dobrowolne i powinny zostać przygotowane w ramach współpracy opierającej się na inicjatywie oddolnej. Pomyślnie przygotowanie i wdrożenie wspomnianych narzędzi wymaga zaangażowania wszystkich zainteresowanych podmiotów.

ZGADZAJĄ SIĘ, że

Priorytety i wytyczne ustanowione od roku 2002 w ramach procesu kopenhaskiego pozostają aktualne. Należy zatem w dalszym ciągu je wdrażać, a w latach 2008–2010 zająć się czterema następującymi obszarami działania:

1. Wdrażanie na szczeblu krajowym i europejskim narzędzi i systemów propagujących współpracę w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego

Ważne jest, by opracować krajowe systemy i ramy kwalifikacji oparte na efektach uczenia się, spójne z europejskimi ramami kwalifikacji, a w celu zwiększenia wzajemnego zaufania wdrożyć przyszły europejski system transferu i akumulacji punktów w kształceniu i szkoleniu zawodowym (ECVET) oraz przyszłe europejskie ramy odniesienia na rzecz zapewniania jakości (EQARF).

W związku z tym należy zadbać o:

- projekty pilotażowe, odpowiednie metody i narzędzia wsparcia,
- systemy i narzędzia służące do walidacji efektów pozaformalnego i nieformalnego uczenia się, a jednocześnie wdrożyć krajowe ramy kwalifikacji, europejskie ramy kwalifikacji oraz system ECVET,
- instrumenty służące zapewnianiu jakości,

- spójność pomiędzy poszczególnymi narzędziami.

2. Poprawa jakości i zwiększanie atrakcyjności systemów kształcenia i szkolenia zawodowego

Propagowanie atrakcyjności kształcenia i szkolenia zawodowego wśród wszystkich grup docelowych

- Propagowanie kształcenia i szkolenia zawodowego wśród uczniów, rodziców, osób dorosłych (zatrudnionych, niezatrudnionych lub biernych zawodowo) i przedsiębiorstw, np. przez dalsze organizowanie konkursów umiejętności, takich jak Euroskills,
- Zapewnianie niedyskryminacyjnego dostępu do kształcenia i szkolenia zawodowego oraz takiego uczestnictwa w nich; zwracanie przy tym uwagi na potrzeby osób lub grup zagrożonych wykluczeniem, zwłaszcza tych, które przedwcześnie kończą edukację szkolną, mają niskie kwalifikacje lub znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji,
- Ułatwienie dostępu do informacji i poradnictwa przez całe życie poprzez pomyślnie wdrożenie rezolucji Rady z dnia 21 listopada 2008 r. w sprawie lepszego uwzględnienia poradnictwa przez całe życie w strategiach uczenia się przez całe życie ⁽¹⁾,
- Upraszczenie ścieżek, które prowadzą na kolejne poziomy kwalifikacji, przez zwiększenie powiązań między kształceniem ogólnym, kształceniem i szkoleniem zawodowym, szkolnictwem wyższym oraz kształceniem dorosłych.

Dbłość o wysoki poziom i jakość systemów kształcenia i szkolenia zawodowego

- Rozwijanie mechanizmów zapewniania jakości dzięki wdrożeniu przyszłego zalecenia EQARF; aktywne uczestnictwo w pracach europejskiej sieci zapewniania jakości w kształceniu i szkoleniu zawodowym, po to by opracować wspólne narzędzia; pomoc we wdrażaniu europejskich ram jakości przez upowszechnianie wzajemnego zaufania,
- Zwiększanie inwestycji w szkolenie i doskonalenie zawodowe osób odpowiedzialnych za kształcenie i szkolenie zawodowe: nauczycieli, kadry szkoleniowej, opiekunów, osób specjalizujących się w poradnictwie zawodowym,
- Opracowywanie strategii kształcenia i szkolenia zawodowego na podstawie wiarygodnych dowodów naukowych popartych wnikliwymi badaniami i ścisłymi danymi oraz doskonalenie systemów i danych statystycznych dotyczących kształcenia i szkolenia zawodowego,

⁽¹⁾ Dokument Rady 15030/08.

- Opracowywanie takich krajowych systemów i ram kwalifikacji opartych na efektach uczenia się, które będą zrozumiałe i zagwarantują wysoką jakość, a jednocześnie będą spójne z europejskimi ramami kwalifikacji,
- Promowanie innowacyjności i kreatywności w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego oraz wdrażanie konkluzji Rady z 22 maja 2008 r. w sprawie promowania kreatywności i innowacji przez kształcenie i szkolenie,
- Propagowanie nauki języków obcych i dostosowanie jej do specyficznych potrzeb kształcenia i szkolenia zawodowego,
- Zwiększanie ciągłości i wzajemnego oddziaływania ścieżek edukacyjnych między kształceniem i szkoleniem zawodowym, kształceniem ogólnym i szkolnictwem wyższym.

3. Zacieśnianie powiązań między kształceniem i szkoleniem zawodowym a rynkiem pracy

W związku z powyższym należy:

- kontynuować prace nad przyszłościowymi mechanizmami, które posłużą zwiększaniu zatrudnienia i umiejętności zarówno na szczeblu krajowym, jak i w całej Europie, wskażąc potencjalne braki i niedobory wykwalifikowanej kadry oraz odpowiedzą na przyszłe zapotrzebowanie gospodarki i przedsiębiorstw, zwłaszcza MŚP, na umiejętności i kompetencje (w sensie ilościowym i jakościowym) — zgodnie z konkluzjami Rady Europejskiej z 13–14 marca 2008 r. oraz z rezolucją Rady z 15 listopada 2007 r. w sprawie nowych umiejętności w nowych miejscach pracy,
- zapewnić czynny udział partnerów społecznych i podmiotów z sektora biznesu w przygotowaniu i wdrażaniu strategii kształcenia i szkolenia zawodowego;
- udoskonalić poradnictwo, po to by ułatwić przechodzenie z etapu szkolenia do etapu zatrudnienia, a tym samym przyczynić się do realizacji celów wyznaczonych w rezolucji Rady z dnia 28 maja 2004 r. w sprawie doskonalenia w Europie polityki, systemów i praktyki w dziedzinie poradnictwa przez całe życie⁽¹⁾; aktywnie uczestniczyć w pracach europejskiej sieci ds. polityki poradnictwa przez całe życie,
- wzmocnić mechanizmy, także finansowe (zarówno publiczne, jak i prywatne), które służą promowaniu szkolenia dorosłych — zwłaszcza w miejscu pracy, ze szczególnym uwzględnieniem MŚP — aby zapewnić lepsze szanse zawodowe i zwiększyć konkurencyjność przedsiębiorstw. W związku z tym należy zrealizować działania przewidziane w konkluzjach Rady z dnia 22 maja 2008 r. w sprawie uczenia się dorosłych,

- opracować i wdrożyć system walidacji i uznawania efektów uczenia się pozaformalnego i nieformalnego,
- zwiększyć mobilność osób odbywających szkolenia zawodowe — przez rozszerzenie istniejących już programów wspólnotowych promujących mobilność, zwłaszcza wśród praktykantów. Powinny się do tego przyczynić konkluzje Rady i przedstawiciele rządów państw członkowskich zebranych w Radzie w dniu 21 listopada 2008 r. w sprawie mobilności młodzieży⁽²⁾;
- zwiększyć rolę szkolnictwa wyższego w kształceniu i szkoleniu zawodowym oraz w poprawie integracji zawodowej.

4. doskonalenie metod współpracy europejskiej

- Ulepszanie metod współpracy europejskiej w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego, zwłaszcza przez zwiększanie skuteczności wzajemnego uczenia się oraz przez korzystanie z jego efektów w strategiach krajowych,
- Umieszczenie i wyekspozowanie kształcenia i szkolenia zawodowego wśród priorytetów przyszłych strategicznych ram współpracy europejskiej w dziedzinie kształcenia i szkolenia, a jednocześnie odpowiednie powiązanie tego obszaru z nauczaniem szkolnym, szkolnictwem wyższym oraz kształceniem dorosłych; zacieśnianie związków z europejskimi obszarami polityki dotyczącymi wielojęzyczności i młodzieży,
- Zacieśnianie kontaktów i współpracy z krajami trzecimi i organizacjami międzynarodowymi, zwłaszcza z OECD, Radą Europy, Międzynarodową Organizacją Pracy i UNESCO. Zapewnienie wszystkim państw członkowskim prawa uczestnictwa w tych pracach.

ZWRACAJĄ SIĘ DO PAŃSTW CZŁONKOWSKICH I KOMISJI, BY W RAMACH SWOICH KOMPETENCJI

podejmowały — w związku z priorytetami procesu kopenhaskiego na lata 2008–2010 — działania w czterech powyższych obszarach i by w tym celu:

- korzystały z odpowiednich publicznych i prywatnych źródeł finansowania, w tym ze stosownych zasobów unijnych, takich jak Europejski Fundusz Społeczny, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego oraz pożyczki z Europejskiego Banku Inwestycyjnego, z myślą o wsparciu reform na szczeblu krajowym zgodnie z priorytetami państw członkowskich, oraz z programu „Uczenie się przez całe życie” — z myślą o udanym wdrożeniu narzędzi wspólnotowych;

⁽¹⁾ Dokument Rady 9286/04.

⁽²⁾ Dokument Rady 16206/08.

- w ścisłej współpracy z Eurostatem, OECD, CEDEFOP i Europejską Fundacją Kształcenia (ETF) kontynuowały prace nad ulepszaniem zakresu, porównywalności i wiarygodności danych statystycznych na temat kształcenia i szkolenia zawodowego oraz by wypracowały wyraźniejszy komponent VET w ramach spójnych wskaźników i poziomów odniesienia. Należy zapewnić wszystkim państwom członkowskim prawo uczestnictwa w tych pracach.
- w ścisłej współpracy z CEDEFOP, Europejską Fundacją Kształcenia (ETF) i Eurofund rozwijały działalność związaną z prognozowaniem zapotrzebowania na wykwalifikowaną kadrę i niedopasowania umiejętności do potrzeb;
- wymieniały informacje z krajami trzecimi, szczególnie z państwami, które są objęte polityką rozszerzenia i europejską polityką sąsiedztwa.

Współpraca tego typu powinna być powszechna i powinna obejmować wszystkie państwa członkowskie, Komisję, kraje kandydujące, kraje EFTA-EOG oraz partnerów społecznych.

CEDEFOP i Europejska Fundacja Kształcenia nadal będą wspierać Komisję, zwłaszcza w monitorowaniu postępów prac i w opracowywaniu sprawozdań na ten temat.

W przyszłych sprawozdaniach na temat strategicznych ram europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia oraz na temat krajowych programów reform w ramach strategii lizbońskiej należy zwrócić szczególną uwagę na postępy w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego.